

Nr 836

Av herr Ohlin m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 52, angående riktlinjer för arbetsmarknadspolitiken, m. m.

(Lika lydande med motion nr 678 i Första kammaren)

Arbetsmarknadspolitiken har i arbetsmarknadsutredningens betänkande blivit föremål för en grundlig översyn. Det torde vara första gången som arbetsmarknadspolitiken granskats ingående i sin helhet. Utredarna har under stor samstämmighet framlagt förslag med betydande räckvidd syftande till att effektivisera arbetsmarknadspolitiken som medel att främja ekonomisk tillväxt med bibehållande av den samhällsekonomiska balansen.

Utredningens förslag har mottagits positivt av flertalet remissinstanser. Härigenom har grunden lagts till enighet bland politiska och fackliga organisationer om betydelsefulla reformer. Regeringen har i stort sett följt utredningsförslagen. I några fall har den inte velat ta ställning till förslagen nu. Det gäller framför allt åtgärder som ingår i vuxenutbildningskomplexet och som ansetts böra prövas i samband med att proposition förelägges riksdagen nästa år om vuxenutbildningen i dess helhet. I ett avseende har regeringen gått längre än utredningsförslagen. Det gäller kriterierna för beviljande av bidrag till omskolning och flyttning av arbetskraft. Till denna och andra frågor återkommer vi i det följande.

Vi vill här särskilt betona vikten av en samordning mellan de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna och andra åtgärder av t. ex. socialpolitisk eller skattepolitisk natur, som påverkar förhållandena på arbetsmarknaden. Arbetsmarknadsutredningen diskuterar ingående möjligheterna att genom arbetsmarknadspolitiska medel främja rekryteringen av kvinnor och äldre till yrkeslivet. Det är av vikt att de förslag som utredningen framlägger i dessa avseenden och som departementschefen i stor utsträckning tillstyrker inte dämpas till sin effekt på grund av att reformverksamheten på närliggande samhällsområden sker i långsammare takt. Enligt vår uppfattning måste därför bl. a. de mer generösa regler för omskolningsbidrag till kvinnlig arbetskraft som föreslås införda kompletteras med åtgärder i fråga om barn-tillsyn och beskattning av de förvärvsarbetande kvinnornas inkomster m. m. Först härigenom torde den önskade effekten att öka rekryteringen av kvinnlig arbetskraft kunna uppnås i tillräcklig grad. På motsvarande sätt måste de arbetsmarknadspolitiska stimulansåtgärderna beträffande den äldre

arbetskraften genomföras i samklang med åtgärder av annan art, t. ex. sådana som förhindrar alltför stora avbränningar på pensionärers sidoinkomster, när dessa höjs över viss nivå. I propositionen föreslås välmotiverade åtgärder till fromma för de lågavlönade. Dessa åtgärder måste kompletteras med åtgärder vid sidan av det arbetsmarknadspolitiska fältet som stimulerar arbetstagare till ökade arbetsinsatser och främjar ansvarstagandet.

Omskolningsverksamheten

Med hänsyn till önskemålet att göra arbetsmarknadsåtgärderna så produktiva som möjligt är det angeläget att på något längre sikt bereda omskolningsåtgärder m. m. större utrymme. Samtidigt kan de dyra och mindre produktiva beredskapsarbetena minskas.

Omskolningsbidrag har hittills kunnat utgå huvudsakligen om den utbildningssökande varit arbetslös eller om risk för arbetslöshet eller placeringssvårigheter förelegat för honom. Utredningen föreslår — med instämmande av departementschefen — att arbetslöshetskriteriet skall vidgas så att bidrag kan utgå också till sökande som har arbete om en bedömning på längre sikt av sysselsättningsmöjligheterna på platsen eller i yrket ger vid handen att en viss övergång till annat yrke är nödvändig.

Utredningsförslaget får ses mot bakgrund av utredningens allmänna önskemål att göra arbetsmarknadspolitiken effektivare. Den generösare tolkningen av arbetslöshetsbegreppet kan enligt vår uppfattning tjäna detta syfte. Ett krav måste dock i sammanhanget vara att arbetsmarknadsmyndigheterna tillämpar de nya bestämmelserna med försiktighet så att inte svagt grundade prognoser om utvecklingen inom en viss näringsgren får till följd att denna i onödan undandrages arbetskraft. Samråd bör ske mellan myndigheterna och berörda företag när fråga uppkommer om omskolning av anställda i företaget. Det torde vara erforderligt att arbetsmarknadsmyndigheterna anlägger ett relativt långt perspektiv på utvecklingen inom skilda samhällsområden. Systemet måste inrymma så mycket smidighet att nya utvecklingstendenser i samhället kontinuerligt beaktas.

Utredningens förslag rörande grunderna för omskolningsbidraget har samtliga som principiell bakgrund önskemålet att hjälpa arbetstagaren ur de tvångslägen, som arbetslöshet eller risk för arbetslöshet försätter honom i. Rätten till arbete ingår enligt vår mening bland de väsentligaste rättigheterna i samhället.

Redan nu kan omskolningsbidrag i begränsad omfattning utgå även i de fall arbetstagaren inte är arbetslös. Syftet är härvid att rekrytera arbetskraft till yrken med särskilt stora vakanser. Urvalet av sådana yrken har hittills varit mycket begränsat. I propositionen föreslås en avsevärd breddning av denna verksamhet. Det nuvarande anslaget för ändamålet, 0,5 milj. kr., föreslås höjt till 10 milj. kr. Verksamheten skall ha försökskaraktär.

Propositionens förslag i detta avseende föregås av en nyanserad diskussion

om möjligheterna att även inrikta arbetsmarknadspolitiken på att mera direkt påskynda strukturförändringarna i samhället och underlätta en överflyttning av arbetskraft från låglöneområden till områden med mer tillfredsställande utkomstmöjligheter. Det medges i propositionen att en sådan vidgad användning av de arbetsmarknadspolitiska medlen reser frågeställningar av principiell innebörd. Bl. a. kommer man härvid att tangera ett område som hittills varit förbehållet arbetsmarknadens parter. Departementschefen anser emellertid att de av honom föreslagna åtgärderna inte inkräktar på detta område. Däremot medger han, att den föreslagna utbildningen mer har karaktären av att tillgodose individuella önskemål än att hjälpa arbetstagarer ur ett nödläge.

Med hänsyn till angelägenheten av att pröva olika möjligheter att angripa låginkomstfrågan samt behovet av att snabbt kunna få fram arbetskraft i exceptionellt svåra bristsituationer tillstyrker vi att den föreslagna bristyrkesutbildningen genomföres på försök. Det är emellertid på sin plats att mana till försiktighet vid tillämpningen av de nya bestämmelserna. De grannliga problem som uppkommer i förhållandet mellan arbetsmarknadsmyndigheterna och representanterna för låglöneföretagen måste ägnas stor uppmärksamhet. En statligt understödd dirigerad av arbetskraft från vissa företagstyper kan med rätta uppfattas som otillbörlig inblandning från samhällets sida i företagets angelägenheter. Dessa problem bör emellertid kunna lösas i samverkan mellan företagen och deras branschorganisationer å ena sidan och arbetsmarknadsmyndigheterna å andra sidan. Det är också motiverat att varna för schablontänkande beträffande uppdelningen i låglöneyrken och höglöneyrken. På förslag bl. a. från vårt håll tillsattes i fjol en utredning med uppgift att kartlägga låginkomstgrupperna. Denna utredning kan ge värdefullt material för bedömning av verklighetsunderlaget i en sådan uppdelning.

Utredningen har föreslagit att bidrag till omskolning i samband med lokalisering av företag skall bestämmas enligt särskilda regler. Bidragsbeloppen skall enligt förslaget bestämmas från fall till fall av arbetsmarknadsverket. I och för sig vore det enligt vår mening befogat att ha fasta regler också för dessa bidrag. Det är emellertid möjligt att den smidighet som utredningsförslaget kan innebära visar sig ändamålsenlig. Med hänsyn även till att denna verksamhet har försökskaraktär vill vi inte i detta sammanhang aktualisera andra förslag.

Rörelsestimulerande åtgärder

Vissa tidigare i motionen nämnda åtgärder, t. ex. omskolning, är av sådan art att de stimulerar arbetskraftens rörlighet. Samhället har emellertid som komplement till den under senare år starkt utvidgade lokaliseringspolitiken påtagit sig ett mera direkt ansvar för arbetskraftens flyttning genom ekono-

miska bidrag till denna verksamhet. Skälen till att staten genom flyttningsbidrag stimulerar arbetskraftens rörlighet är flera. Det vore knappast tillfredsställande att låta arbetstagaren själv stå för kostnaderna för sin flyttning, eftersom han ju sällan har något inflytande över de strukturomvandlingsprocesser som gör att han måste finna arbete utanför hemorten. Samhället har ett starkt intresse av att arbetskraften är tillgänglig där goda sysselsättningsmöjligheter finnes. Därigenom uppnås en ökning av nationalinkomsten som i många fall flerdubbelt överstiger de med flyttningen förenade kostnaderna.

Arbetsmarknadsutredningen framlägger flera förslag i syfte att förbättra de nu utgående bidragen. En del av förslagen biträdades av departementschefen. Kriteriet att arbetslöshet eller omedelbar risk för arbetslöshet skall föreligga för rätt till bidrag uppmjukas, vilket vi finner vara riktigt. I exceptionella fall bör man således kunna ge bidrag till flyttning t. o. m. när arbetstagaren har arbete i hemorten. Det kan här bl. a. gälla en överflyttning av kvalificerad arbetskraft till områden med svag sysselsättning, varigenom sysselsättningen där förbättras. De av departementschefen tillstyrkta förbättringarna av nu utgående bidrag samt de nya bidragsformerna kan vi acceptera.

Utredningen har föreslagit att det nuvarande bidraget till flyttningskostnader kompletteras med ett grundbidrag om 500 kr. och barntillägg om 150 kr. per barn. Dessa bidrag är avsedda att täcka särskilda kostnader för nyanskaffning till hemmet, personlig utrustning m. m., vilka uppkommer när en familj slår sig ner på en ny ort. Vissa arbetstagare, nämligen de som flyttar från område med exceptionellt hög och mera varaktig arbetslöshet, kan redan nu få ersättning för sådana kostnader genom utrustningsbidragen. Vad utredningen åsyftar är emellertid att vidga kretsen av bidragsberättigade. Till belysning av frågan kan nämnas, att år 1965 utgick flyttningsbidrag till 3 192 familjer och utrustningsbidrag till endast 1 866 familjer.

De av utredningen föreslagna nämnda bidragsformerna bör enligt vår uppfattning kunna övervägas som komplement till övriga rörelsestimulerande åtgärder. Ofta inträffar det att arbetstagaren och hans familj efter en relativt kort tid på den nya anställningsorten flyttar tillbaka till den ursprungliga hemorten med följd att samhällets åtgärder blir verkningslösa. Ett generellt utrustningsbidrag av det slag utredningen skisserat kan öka trivseln och bidra till att familjen stannar kvar på den nya orten. Generellt utgående bidrag av detta slag är ingen nyhet i välfärdspolitiken — de utgår t. ex. med mångdubbelt större belopp än de här aktuella till personer i utrikesförvaltningen i samband med förflyttning. Vi avstår emellertid från att nu ställa ett yrkande om grundbidraget.

Vi vill slutligen i detta sammanhang understryka betydelsen av andra åtgärder för arbetskraftens anpassning på den nya arbetsorten. Utredningen har gjort värdefulla påpekanden i denna fråga.

Den äldre arbetskraften

Långtidsutredningen har beräknat att befolkningen i åldern 65 år och högre kommer att öka med 400 000 mellan 1966 och 1980. Samma ökning förutsattes i åldersgruppen 0—15 år, medan den s. k. mellangruppen (15—65 år) endast antages öka med 150 000.

Nämnda siffror belyser hur viktigt det är från samhällets synpunkt att den äldre arbetskraften aktiveras i största möjliga utsträckning. Detta kan endast delvis ske genom arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Det ligger i sakens natur, att omskolningsverksamhet inte lämpar sig i samma grad för äldre som när det gäller yngre arbetskraft. Arbetsmarknadsutredningen har emellertid funnit att man bör kunna erbjuda de äldre vissa möjligheter till utbildning. Framför allt vill man söka undanröja motståndet mot omskolnings- och flyttningsåtgärder som f. n. enligt tillgängliga data är mycket starkt redan i 45-årsåldern.

Departementschefen har i allt väsentligt följt utredningens rekommendationer avseende den äldre arbetskraften. Han biträder emellertid inte förslaget om kurser för äldre arbetstagare med särskild hänsyn till deras placeringsmöjligheter efter genomgången utbildning. Enligt vår uppfattning kan det i vissa fall vara att föredraga att ge äldre en med hänsyn till deras intressen avpassad utbildning som skiljer sig från den som erbjudes de yngre. I andra fall kan det vara lämpligt att sammanföra grupperna i en gemensam kurs. Smidighet bör eftersträvas vid handläggningen av dessa frågor, och de äldres valmöjligheter bör tillfredsställande beaktas.

Vi vill ånyo understryka betydelsen av att skatter och pensioner för de äldre utformas så att deras möjligheter till förvärvsarbete förbättras. Nuvarande bestämmelser kan i vissa lägen verka direkt avskräckande för pensionärer som vill ha ett arbete vid sidan av pensionen. De måste omformas så att de i stället stimulerar de gamla till en ökad arbetsinsats. Problemet att sysselsätta den äldre arbetskraften har även andra särskilda aspekter som förtjänar uppmärksamhet.

Den kvinnliga arbetskraften

Den närmaste perioden kommer enligt föreliggande utredningar att kännetecknas av svår arbetskraftsbrist. Arbetsmarknadsutredningen och långtidsutredningen är eniga i bedömningen, att ökningen av arbetskraften nästan uteslutande kommer att hänföra sig till gifta kvinnor. Inte minst med hänsyn till de svåra anpassningsproblem genom krav på ökad tillgång på deltidarbete m. m. som förskjutningen mot en större andel kvinnlig arbetskraft innebär, framstår vinsten av arbetskraft enligt långtidsutredningen som relativt osäker. Antagandet om ökad förvärvsintensitet bland de gifta kvinnorna vilar på ganska lös grund.

Det är ett oroande tecken, att ökningen av de gifta förvärvsarbetande kvinnorna som var 35 000 mellan åren 1963 och 1964 gått ner till ca 20 000 mellan

åren 1964 och 1965. Det är möjligt att denna nedgång är av tillfällig natur och att de goda siffror som uppvisats tidigare under 1960-talet åter kan uppnås och helst överträffas. Det förutsätter dock aktiva stimulansåtgärder från samhällets sida.

Utredningen och departementschefen har diskuterat olika åtgärder i arbetsmarknadspolitiskt syfte med särskild inriktning på den kvinnliga arbetskraften. Bl. a. vill man åstadkomma en förbättrad arbetsförmedling och öka möjligheterna till deltidssysselsättning. Vidare föreslås ett förbättrat utbildningsstöd. Åtskilliga av de hinder som föreligger för gifta kvinnor att ta förvärvsarbete har sin grund i förlegade sociala konventioner. Inte minst arbetsförmedlingsorganen har en viktig uppgift i att medverka till att bryta ner dessa.

Utredningen har föreslagit ett slopande av den år 1964 införda bestämmelsen att makes grundbidrag vid omskolning skall reduceras med hänsyn till den andra makens inkomst. Utredningen vill dessutom att grundbidrag skall utgå oducerat då en hemskild eller frånskild uppbär underhållsbidrag. Dessa båda förslag avstyrkes av departementschefen under motivering att han är tveksam huruvida de skulle leda till en ökad rekrytering av arbetskraft. Ifrågavarande inkomstprövningsregler torde i praktiken nästan uteslutande drabba kvinnlig arbetskraft. Departementschefen är på andra ställen i propositionen välvilligt inställd till ekonomiska stimulansåtgärder för de gifta kvinnorna. Det förefaller omotiverat att just i detta avseende intaga en avvikande hållning.

En sak för sig är att ett slopande av inkomstprövningen i nämnda fall aktualiserar krav på att oducerat bidrag skall utgå jämväl när den bidragsberättigade uppbär änkepension, sjukpenning eller annan försäkringsersättning. Det kan nämligen med fog ifrågasättas om en kvinna skall få utbildningsbidraget sänkt när hon uppbär t. ex. en liten änkepension men inte när maken har betydande inkomster. Enligt vår uppfattning bör inkomstprövningsreglerna beträffande grundbidraget bli föremål för översyn med syfte att stimulera kvinnorna till en ökad förvärvsinsats under iakttagande av rättvisa i bedömningen av olika fall.

Särskilt långtidsutredningen har diskuterat huruvida det finns ett »tak» för de gifta kvinnornas förvärvsfrekvens. Utredningen anser att så är fallet, ehuru taket ständigt förskjuts uppåt. Det bestäms bl. a. av den negativa attityd, som förekommer på åtskilliga håll mot gifta kvinnors förvärvsarbete samt bristen på hemhjälp, daghemsplatser m. m. Utredningen anser att risk föreligger att man redan före 1970 når upp till detta tak.

Långtidsutredningens resonemang har sitt särskilda intresse däri att det inskräper vikten av att arbetsmarknadspolitiska åtgärder företages samtidigt med andra åtgärder, som förbättrar den gifta kvinnans valmöjligheter mellan arbete i och utanför hemmet. De stora försummelserna bl. a. i fråga om utbyggningen av daghemsvården under 1950-talet har en kvardröjande effekt

som avsevärt försvårar rationella åtgärder i nuläget för att främja kvinnornas förvärvsfrekvens. Det är av vikt att den pågående upprustningen av samhällets åtgärder i fråga om barn tillsyn m. m. intensifieras.

De handikappade

I propositionen ges en redogörelse för åtgärderna beträffande arbetsprövning, arbetsträning, skyddad sysselsättning m. m. för handikappade. Samhällets tidigare passivitet gentemot de handikappade och deras möjligheter att hävda sig på arbetsmarknaden har skarpt kritiserats bl. a. från vårt håll. Genom utredningens förslag — vilka till viss del tillstyrkes av departementschefen — sker en förbättring av statsbidragen till anordnande och drift av lokaler för olika slags verksamhet för de handikappade, varjämte näringshjälpen samt motorfordonsstödet utvidgas. På några punkter avviker departementschefens förslag från utredningens.

Utredningen har med sina förslag velat ge arbetsträningen ett delvis nytt innehåll. Större vikt bör enligt utredningen bl. a. läggas vid metodiska spörsmål i arbetsträningen. Träningsplanerna bör omarbetas så att större överensstämmelse uppnås med undervisningsplanerna i vuxenutbildningen. Genom den föreslagna standardförbättringen får huvudmännen ökade utgifter samtidigt som inkomsterna minskar i samband med att yrkesutbildningsmomentet i verksamheten betonas mer på bekostnad av produktionsmomentet. Utredningen föreslår att försörjningsbidragen, som utgår till personer i arbetsträning enligt samma grunder som gäller för omskolningsbidrag i allmänhet, i fortsättningen skall helt täckas av statsmedel. Nu gäller att kommunerna betalar hälften och staten hälften av försörjningsbidragen. Kommunerna skulle vid genomförande av förslaget få viss kompensation för de ökade utgifter och minskade inkomster som omläggningen av arbetsträningsverksamheten medför. Utredningens förslag på denna punkt har tillstyrkts av bl. a. skolöverstyrelsen, HCK, Svenska landstingsförbundet och AMS.

Departementschefen ger förord åt de av utredningen föreslagna riktlinjerna för arbetsträningen men avstyrker förslaget om förbättrade statsbidragsbestämmelser. Han ger därvid följande motivering:

Det förefaller mig inte troligt att statsbidragets storlek avgör huvudmännens ambitioner och ansvarskänsla när det gäller att förbättra arbetsträningens standard. Det skulle inte heller förbättra klienternas ställning om staten tar på sig en ökad andel av kostnaderna för försörjningsbidraget.

Motiveringen är egendomlig. I vanliga fall brukar man anse att statsbidrag är ägnade att stimulera en verksamhet av visst slag. Ett sådant synsätt ligger t. ex. till grund för de förslag om ökade statsbidrag till barnstugeverksamheten som nyligen förelagts riksdagen i proposition. Det finns ingen anledning att använda ett annat synsätt på den verksamhet, varom här är fråga. Arbetsträningen är i behov av stimulans till standardförbättring. Vi

avstår från att nu ställa något yrkande på denna punkt men förutsätter att en lösning kommer till stånd snarast möjligt i huvudsaklig överensstämmelse med de riktlinjer som utredningen angivit.

F. n. utgår bidrag till anordnande av arbetsprövningsverkstäder enligt samma regler som gäller för verkstäder för handikappade. Utredningen vill i huvudsak bibehålla detta system, som innebär att staten i normala fall bidrager med 50 % till kostnaderna. I avseende på driftbidragen till verksamheten föreslår utredningen att nuvarande bestämmelser ändras så att bidrag utgår som i huvudsak täcker driftkostnaderna vid en rationellt driven institution. Förslagen tillstyrks av AMS.

Departementschefen förutsätter, att arbetsprövningen skall vara lokalt knuten till arbetsträningsverkstäderna och anser att den därmed får ses som en del av den där bedrivna verksamheten. Bidrag till prövningsavdelningarnas anordnande och drift bör fördenskull enligt departementschefen utgå enligt samma regler som dem som gäller beträffande arbetsträningsverkstäderna.

Vi har i princip förordat en uppräknig av bidragen till arbetsträningsverksamheten i syfte att stimulera kommunerna till att öka och förbättra dem. Vi anser att samma behov av stimulansåtgärder föreligger beträffande arbetsprövningsverksamheten. Härtill kommer att departementschefens förslag ju i realiteten innebär en försämring av nu utgående driftbidrag. Med hänsyn särskilt till sistnämnda omständighet tillstyrker vi bifall till utredningens förslag beträffande statsbidragen till prövningsavdelningarnas anordnande och drift. Kostnaderna under nästa budgetår för denna reform beräknar vi till 1 milj. kr. utöver departementschefens förslag.

Den utländska arbetskraften m. m.

Vi anser att den utländska arbetskraften spelar och kommer att spela en viktig roll på den svenska arbetsmarknaden. Nettoimmigrationen som ökat de senaste åren motiverar självfallet inte någon kvotering vare sig totalt eller för vissa länder. Ur såväl humanitär som ekonomisk synpunkt är det riktigt och rimligt att Sverige bereder allt fler utlänningar arbetsmöjligheter. I anslutning till propositionens förslag i denna fråga vill vi påpeka följande.

Endast för ca $\frac{1}{4}$ till $\frac{1}{3}$ av den utländska arbetskraften erfordras i dag arbetstillstånd. Man har kunnat märka vissa negativa effekter av den skärpning av den svenska invandringspolitiken som inträdde 1 januari 1966. Det är beklagligt, att departementschefen icke förordat en uppmjukning på sikt av de nuvarande reglerna beträffande arbetstillstånd, uppehållstillstånd, bosättningsstillstånd, visering o. s. v. Departementschefen hänvisar till att en statlig offentlig utredning f. n. sysslar med dessa frågor. Vi vill emellertid i detta sammanhang icke underlåta att deklarerat som vår uppfattning, att en liberalisering bör eftersträvas på dessa punkter.

För att öka möjligheterna till konkurrens inte minst inom byggbranschen bör smidigare bestämmelser för utländska företags arbete med egen arbetskraft i Sverige övervägas.

Självfallet bör i största möjliga utsträckning samma rätt till sociala förmåner för utländsk arbetstagare som för svensk genomföras.

Övriga frågor

Utredningen och propositionen är mycket innehållsrika och vi har i denna motion endast tagit upp frågor, där vi har en uppfattning som vi särskilt har velat ge till känna. Vissa frågor av stor betydelse har vi endast i förbigående kunnat behandla. Det gäller t. ex. arbetsförmedlingsverksamheten, som utredningen granskat ingående och där flera bra förslag till upprustning framlagts. Beträffande de statliga anslagen till kommunerna för tidigareläggning av industribeställningar noterar vi att departementschefen följt det förslag som reservanten i arbetsmarknadsutredningen på denna punkt — Bertil Ohlin — framlagt. Vi konstaterar vidare att anslaget till beredskapsarbeten under nästa budgetår föreslås sänkt med 30 milj. kr.

Det ligger i sakens natur att en så omfattande och kostnadskrävande verksamhet som den som bedrivs inom ramen för arbetsmarknadspolitiken måste bli föremål för särskild uppmärksamhet från statsmakternas sida. Med hänsyn till verksamhetens vikt och omfattning och de stora summor som anslås till omskolningsverksamhet och rörelsestimulerande åtgärder är det motiverat att medel ställs till förfogande för att resultaten av verksamheten kan följas upp genom med vissa mellanrum företagna intensivundersökningar.

I fråga om omskolningsverksamheten är det inte tillräckligt att veta hur stort antal av de omskolade som efter genomgången utbildning erhåller arbete. Det är också angeläget att få fastslaget om de anställda för att utföra det arbete för vilket de utbildats och om utbildningen visat sig ha gett den nödvändiga kompetensen. När det gäller de rörelsestimulerande åtgärderna bör undersökningar tid efter annan genomföras för att utröna rörligheten bland de förflyttade. Det är angeläget att arbetsmarknadsstyrelsen får anslag för genomförande av sådana undersökningar. Visar det sig att rörligheten är onormalt stor, bör även orsakerna till detta förhållande kartläggas.

En mera inträngande analys av arbetslöshetsklientelets sammansättning är också önskvärd. Vi föreslår att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om att medel ställs till förfogande för de undersökningar vi här berört.

Under återopande av ovan anförd motivering hemställs,

att riksdagen måtte

1. i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad i motionen anförts dels om behovet av en samordning mellan de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna och andra åtgärder som

påverkar förhållandena på arbetsmarknaden, *dels ock* rörande tillämpningen av de nya grunderna för omskolningsbidrag,

2. i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad i motionen anföres angående möjligheterna att anordna kurser för uteslutande äldre arbetskraft,

3. i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om en översyn av inkomstprövningsreglerna beträffande grundbidraget för omskolning med syfte att åstadkomma stimulans för de gifta kvinnorna att i ökad utsträckning förvärvsarbeta samt iakttagande av rättvisa i bedömningen av olika fall,

4. besluta att statsbidrag till drift av arbetsprövningsverkstäder för handikappade skall utgå enligt de mer generösa grunder som föreslås i arbetsmarknadsutredningens förslag,

5. i anledning av förslaget under 4 till *Bidrag till driften av verkstäder för handikappade* för budgetåret 1966/67 under elfte huvudtiteln anvisa ett i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag med 1 000 000 kr. förhöjt förslagsanslag av 19 000 000 kr.,

6. i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad i motionen anförts angående en liberalisering på sikt av invandringpolitiken,

7. i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att medel ställs till förfogande för *dels* intensivundersökningar med den inriktning som anges i motionen rörande effekten av omskolningsåtgärder och rörelsestimulerande åtgärder, *dels* en analys av arbetslöshetsklienteletets sammansättning, samt

8. i övrigt beakta i motionen anförda synpunkter.

Stockholm den 31 mars 1966

Bertil Ohlin (fp) *Henning Gustafsson (fp)* *Manne Ståhl (fp)*

Bertil Öhvall (fp) *Brita Elmén (fp)* *Olle Westberg (fp)*

Sven Gustafson (fp) *Cecilia Nettelbrandt (fp)* *Ingemar Mundebo (fp)*

i Göteborg

Elias Jönsson (fp) *Daniel Wiklund (fp)*

i Ingemarsgården